

I Jornada de Salut i Gènere de la CAMFiC

Blanca de Gispert Uriach

GdT Iniquitats i COCOOPSI CAMFiC.

Anna Pujol Flores

GdT Violències Masclistes i Salut Integral Dones CAMFiC.

Barcelona, 07 de març de 2025

Perspectiva de sexe i gènere a l'Atenció Primària: per on comencem?

I Jornada Salut i Gènere - 7 de març 2025

Blanca de Gispert Uriach

GdT Iniquitats i COCOOPSI CAMFIC.

Anna Pujol Flores

GdT Violències Masclistes i Salut Integral Dones
CAMFIC.

DÍA INTERNACIONAL DE LA MUJER >

Ser mujer es perjudicial para su salud

El sesgo al detectar un infarto, los ensayos de fármacos o de la seguridad al volante: algunas brechas amenazan la vida de ellas

Gènere i salut: d'on venim

- **1991 → The New England Journal of Medicine**
 - Detecten **diferència significativa segons sexe** en realització angiografies (>homes)
 - Diferències tot i controlar: edat, comorbiditats i gravetat
 - Si no es segueix patró de símptomes i signes clàssics, no es detecta
 - Conseqüències:
 1. Errors i demores en procés diagnòstic
 2. Augment de la morbiditat i mortalitat en les dones
 - Primer cas que es parla de **biaixos de gènere**

- ***Síndrome de Yentl (Bernardine Patricia Healy)***

- Editorial del NEJM al 1991
- Descriu després d'observar en dos estudis d'aquell moment:
 - Dona amb patologia isquèmica 2 cops menys possibilitat angioplàstia o IQ
 - Homes amb ICC 80% més de possibilitat de ser estudiats i tto. correctament
- Es defineix com la major probabilitat que una dona no rebi tractament adequat per una malaltia o problema cardiovascular respecte a un home
- ***Yentl (1983)***: “fer-nos passar per ells, perquè ens atenguin com ells”

Gènere i salut: on estem

- Dècades de campanyes conscienciació sobre impacte de malalties CV en les dones
- Últims 10 anys, estancament en la càrrega de malalties cardiovasculars en dones
- 30 anys més tard continuen existint **biaixos en atenció a malaltia coronària**

Conceptes clau: sexe i gènere

Sexe

- Atributs biològics (cromosomes, hormones, gonades,..)
- Determinen característiques físiques, anatòmiques o fisiològiques
- Es pressuposen dos cossos (mascle i femella), però la realitat va més enllà del binarisme (ex. intersex)

Conceptes clau: sexe i gènere

Gènere

- Característiques psicològiques, socials i culturals
- Constitueixen estereotips i generen desigualtats en salut
- S'atribueixen en funció del sexe al néixer
- El gènere no sempre coincideix amb la identitat personal
- Tot hi binarisme (masculí/femení), realitat és diferent (no binaris, diversitat)
- Pot canviar al llarg del temps i en cada societat

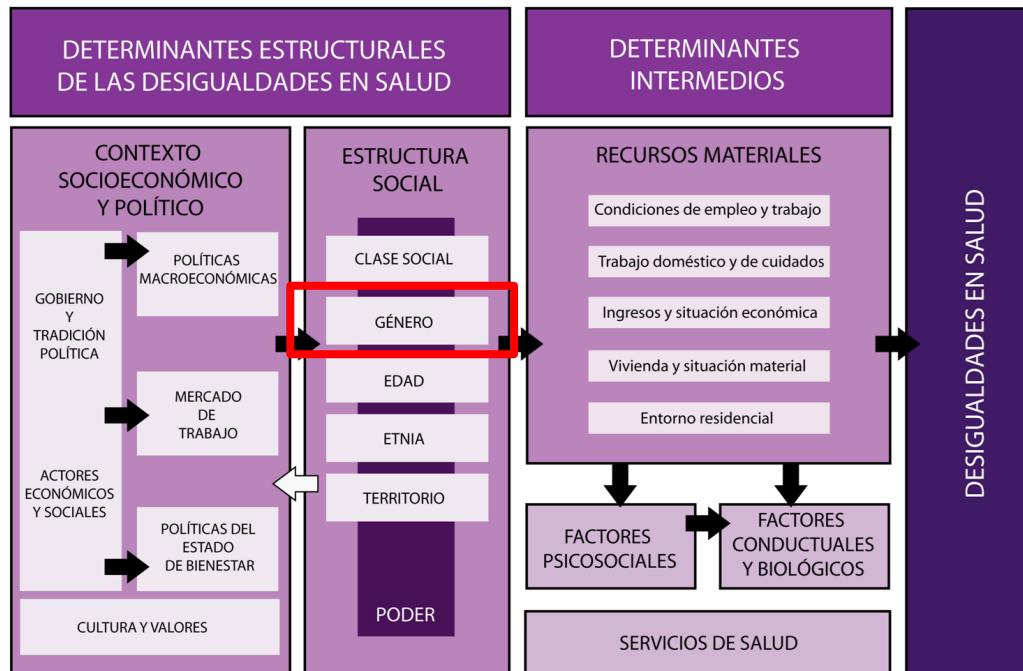
Conceptes clau: sexe i gènere. Exemples

Malalties que causen dolor

Com impacta el sexe?	Com impacta el gènere?
+ freqüents en les dones + receptors del dolor en SNC, N-metil-D-aspartat - Estrògens, hormona pronoceptiva + patologies autoimmunes (resposta més potent) - Retràs diagnòstic de certes patologies (ferropènia, TSH?) - Efectes secundaris més habituals de fàrmacs (estatines)	- Més exposició al estrès i sobrecarrega - Cuidadores de menors i dependents - Divisió sexual del treball (feines mecàniques) - Situació socioeconòmica més desfavorable - Manca de reconeixement social - Impacte de la violència masclista i ASI

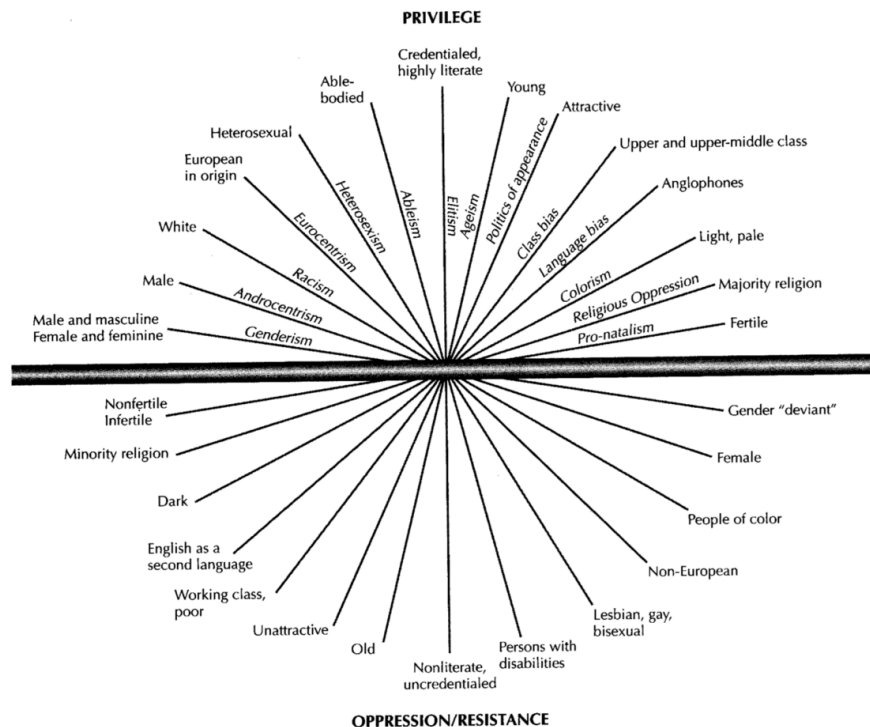
El gènere: determinant de desigualtats en salut

Què és la perspectiva de gènere?

- a) Reconèixer que les relacions de poder que es donen entre homes i dones, i que generen discriminació, són fruit d'una **societat patriarcal**.
- b) Que les relacions de poder que s'han establert social i històricament, ara son **constitutives de la realitat de les persones** (estan instaurades)
- c) Que les relacions de poder travessen un entramat social i s'articulen entre si, incloent altres característiques que generen desigualtat → **INTERSECCIONALITAT**

Què és la interseccionalitat?

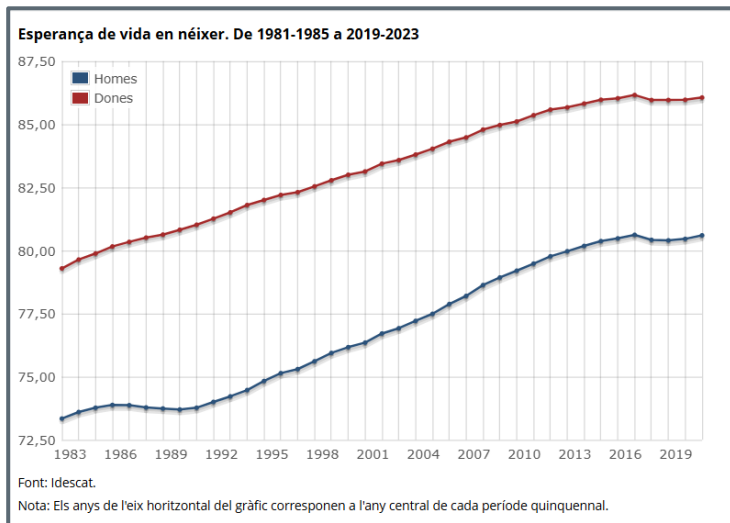
Fenomen pel qual les persones pateixen opressió o ostenten privilegis en funció de múltiples categories que les travessen

Kimberlé Crenshaw (1983)

Paradoxa del gènere en salut

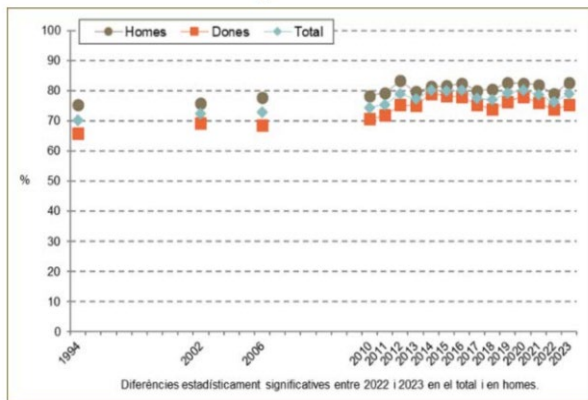
Les dones viuen més anys,...

Paradoxa del gènere en salut

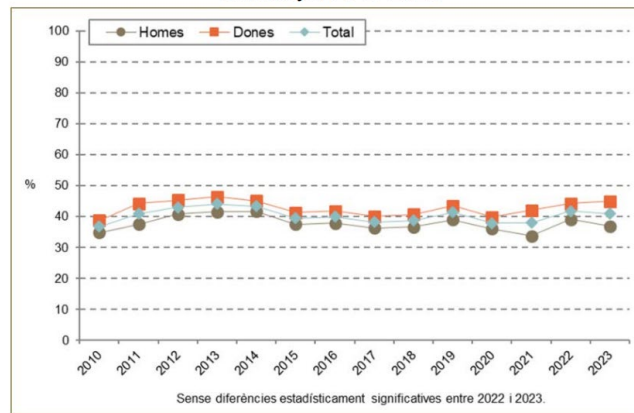
...però amb menys qualitat de vida i més grau de discapacitat

Població amb percepció positiva de l'estat de salut (≥ 15 anys), per sexe.
Catalunya, 1994-2023

Proporcions estandarditzades. Mètode directe amb la població estàndard europea 2013

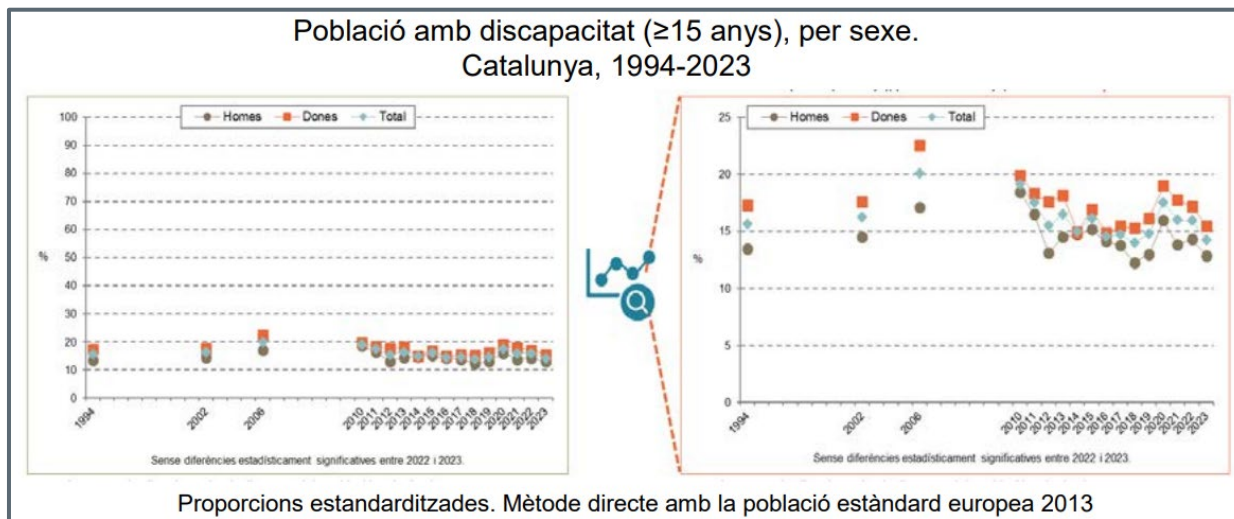
Població amb una malaltia o problema de salut crònic (≥ 15 anys), per sexe.
Catalunya, 2010-2023

Proporcions estandarditzades. Mètode directe amb la població estàndard europea 2013

Paradoxa del gènere en salut

...però amb menys qualitat de vida i més grau de discapacitat

Paradoxa del gènere en salut

- **Malalties prevalents i causes de mortalitat** més habituals → **diferents** entre homes i dones
- Diferències importants en els motius de consulta i consum de fàrmacs

Defunciones según la causa de muerte más frecuente - Resultados definitivos 2023 y provisionales 1er semestre 2024

	Total	Hombres	Mujeres	Variación anual. Total	Variación anual. Hombres	Variación anual. Mujeres
Total de defunciones	436.124 	220.742 	215.382 	-6,1 	-5,8 	-6,4
Enfermedades isquémicas del corazón	27.734 	17.446 	10.288 	-4,6 	-3,0 	-7,2
Enfermedades cerebrovasculares	23.428 	10.481 	12.947 	-5,1 	-3,3 	-6,5
Cáncer de bronquios y pulmón	22.805 	16.564 	6.241 	0,4 	-1,1 	4,6
Demencia	21.183 	6.883 	14.300 	-3,2 	-2,2 	-3,7
Insuficiencia cardiaca	18.954 	7.721 	11.233 	-7,9 	-5,6 	-9,5

Com incloure la perspectiva de gènere en salut?

1) Línia de salut de les dones o MORBIDITAT DIFERENCIAL:

- Diferències en la salut d'homes i dones i necessitats en relació amb cicle vital
- Abordatge de problemes relacionats amb salut sexual i reproductiva específics de dones

1) Línia de desigualtats de gènere:

- Identificar i abordar les desigualtats en salut, condicionats socials i biaixos
- Interacció amb altres determinants de salut

1) Línia d'anàlisi integral: enfocament de gènere i el sexe en tots els àmbits: assistencial, acció comunitària, recerca, docència, formació, estructures organitzatives,...

La perspectiva de gènere és només per a dones?

- ***Masculinitat hegemònica***

- Socialització de gènere com a home → **factor de risc**
 - 50% menys propensos a medicina preventiva
 - Normalització de més conductes de risc
 - Menys diagnòstic de tr. emocionals
 - Més suïcidis consumats
 - Més violents a tots nivells

